



Veri, vzgoji in pouku!

# SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih  
kršč. učiteljskih in  
katehetskih društev

Letnik XI. □□ Štev. 3.

## Vsebina:

|                                                                                                       |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Shod za šolsko reformo v Gmundenu in vtisi s potovanja,</b> (Prof. A. Plečnik.) (Konec.) . . . . . | 49 |
| <b>O uporabi motivov pri katehezi.</b> (Katehet p. Regalat Čebulj O. S. F.) . . . . .                 | 54 |
| <b>Spomini z dunajskega tečaja za slaboumne.</b> (Učiteljica Anica Lebar.) . . . . .                  | 57 |
| <b>Priljubljenost in nepriljubljenost šolskih učnih predmetov</b> . . . . .                           | 59 |
| <b>Katehetski vestnik:</b>                                                                            |    |
| Katehetsko gibanje . . . . .                                                                          | 62 |
| Katehetske beležke . . . . .                                                                          | 63 |
| Zgledi, uporabni pri katehezi . . . . .                                                               | 65 |
| <b>Učiteljski vestnik</b> . . . . .                                                                   | 66 |
| Vzgojni utrinki . . . . .                                                                             | 68 |
| <b>Raznoterosti</b> . . . . .                                                                         | 69 |
| <b>Slovstvo in glasba</b> . . . . .                                                                   | 70 |



# Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih

in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

---

Letnik XI.

V Ljubljani, 15. marca 1910.

Štev. 3.

---

## Shod za šolsko reformo v Gmundenu in vtisi s potovanja.

(Prof. A. Plečnik. — Konec.)

Zadnji dan zborovanja naj bi prvi govoril Adler, zdravnik in vodja socialistov. Kdo bi ne slišal rad govoriti tega moža! Njegov referat se prebere. Poduk bodi skupen za dečke in deklice, vsak dan telovadba, igre, šport ob popoldnevih. Prvo naj bodo telesne vaje, potem pridejo ure doma, posvečene znanstvu. Ob nedeljah in praznikih izleti. Tako bi počasi sama po sebi odpadla sv. maša, kar seveda Adler v referatu ni povedal.

Če mož vedno le govori o telovadbi, o izletih, se vidi, da pozna samo dunajske velikomestne razmere. Vsakdanja telovadba je potrebna, če je potrebna, velikomestnim otrokom in Nemcem, ki so v večni ravnini. Našim planinskim, hribovskim otrokom tega ni treba. Je pač nemodro v Avstriji, da vse posnemamo, kar imajo Nemci v rajhu.

Profesor higiene Knepe iz Prage govori čudno se glaseče besede. Roka naredi bitje »človek« za človeka. Roka izpopolni možgane. Človek je torej žival z roko (ein Handtier). Stari narodi so imeli delo za sramoto; mi glejmo, da bodo otroci delali z veseljem. Učitelj ne bodi policaj, nego pripravljaj za življenje; šola bodi prostor, kjer se bolj vzgaja, nego uči.

Tak-le nemško-nacionalni vseučiliški profesor pri svoji higieni pozabi misliti, drugače bi ne mogel po eni strani reči: handtier, po drugi povdarjati potrebo vzgoje prav v krščanskem zmislu.

Ko so malo poploskali frazam Kneppovim, nastopi profesor Prodinger iz Pulja in se pohvali, kako dobro se mu je posrečilo letos upeljati na gimnaziji, ki ima nemške, hrvaške, italijanske dijake, državno uredbo, kot jo opisuje Foerster, da jo imajo v Ameriki. Dijaki sebe nadzorujejo, sebe vodijo, imajo svoje zборе, svoj parla-

ment; tako se uresničuje stavek: non scholae, sed vitae discimus. Ampak počakati bo treba leta in leta, če bo Prodingler mogel Slovane, Italijane, Nemce dolgo držati združene v eni šolski državi. Kneppe je rekel in po pravici: Otroci so čisto kaj drugega, nego odrasli ljudje. Prodingler koj za njim trdi: dečki so mladi odrasli ljudje; ergo se mora z njimi ravnati kot z odraslimi.

Debata po vseh teh samozavestnih, samozaljubljenih govorih je postala ostra, včasih osebna. Proti Gurlittu, ki priporoča okrajšati čas poduka, govori dr. Haufe, češ, to bo orožje v rokah klerikalcev. Po dolgem prerekanju so tako rekli: Smo za okrajšavo študij, da si mlad človek lahko služi kruh z 20. letom, a smo proti okrajšavi ljudske šole. V mladih, impulzivnih letih umetniki, talenti koncipirajo največje umetnine, torej naj se študiranje okrajša. Malo ohladil je navdušenje za naglo študiranje dr. Haufe, ki pove, da je šel premlad 17letni dijak na vseučilišče v Zurich, kjer je postal pijanec in umrl. Takih slučajev morda tudi šolski reformatorji ne bodo onemogočili.

Treba omeniti še par govorov, ki pa jih ni bilo vredno govoriti vsled preslabe udeležbe. En govornik zahteva, naj so vse šole kolikor mogoče strokovne; strok naj bo v enem razredu kolikor mogoče malo. Meščanske šole naj bodo enakoveljavne s 4. nižjimi razredi srednjih šol, tako da lahko dijak z osemnajstim letom pride na univerzo. Meščanska šola daj učencem od vsakega predmeta celoten pojem: n. pr. o zgodovini, o državnem sestavu. V tem, ko drugi govorniki povdarjajo, kako treba otroke navaditi, da delajo z rokami, pravi ta mož, da se v Ameriki vidi, kako ne zadošča tehnična izurjenost, nego treba mladino navdušiti za kaj višjega. Kje se to dobi? Ne pri Helenih, ne pri Rimljanih, nego pri velikih nemških junakih. Take tirade so poceni.

Prejšnji govorniki so zahtevali popolno svobodo v poduku; učenec si izberi predmete, katere ima rad. Eden izmed govornikov pa oponira: Svoboda v poduku, to je lepa reč, ampak neizpeljiva. Učni načrt, ki je za vse skupen, mora biti. Francozi eksperimentirajo s prostim podukom, enotna, skupna je samo ljudska šola, srednja šola se koj razdeli v 4 vrste; in vendar tudi s tako veliko svobodo ljudje tam niso zadovoljni. Mož si stvar takole misli: Učni načrt naj določi pri vsakem predmetu minimum, ki ga mora vsak predelati; če ima kak dijak za nekatere predmete mnogo veselja in nadarjenosti, naj jih obsežno predela, minimum naj vzame onega premeta, ki mu dela težave. Ljubeznivi govornik prizna nazadnje to, kar je zbor po treh dolgih dneh dobro čutil: Sedanja šola mora proč, kaj naj postavimo namesto nje, tega ne vemo.

Mlad meščanski učitelj Prähauser iz Salzburga govori, kot da je vse dogma, kar pride iz njegovih ust. Pridni učenci ljudske šole bi morali vstopiti v meščansko šolo. »Nravno-verska vzgoja«, kot

jo zahteva šolski zakon, njemu ne ugaja. Toži, da je vzgoja ženskega spola nezadostna; čemu se uči deklet geometrije, ne pa gospodinjstva! Ženske naj pridno telovadijo; uče naj se politike, tako pridemo do državne etike. Mož odločno obsoja abuzus, da podučujejo take učiteljice na dekliških šolah, ki so napravile pripravnico po samostanih. Kot se vidi, mož ne skriva svojih dogem.

Učitelj in dež. poslanec Hafner je bil svojčas prijatelj duhovnov in prelatov, dokler si ni toliko opomogel, da je postal poslanec. Zdaj se je prelevil in močno udriha po nekdanjih prijateljih. Soditi po govoru, mora biti izvrsten, strasten agitator. Duhovni, pravi on, so ljudem vzeli vsako zaupanje do šole. Zato treba starše, državne poslance organizirati, da zahtevajo reformo šole. Vsi naprednjaki naj se koalirajo. Mej ljudstvo naj se zanese ideja reforme. Ljudstvo naj ima kaj užitka od kulture. Podlaga ljudske šole bodi: narava in delo. Hafner hvali Francosko: tako kot je tam v šoli, mora biti tudi pri nas. Najbrž Hafnerja ni bilo zraven takrat, ko je nekdo tožil, da Amerikancem ne zadošča sama tehnična izvežbanost, in je drug tožil, da Francozi navzlic večkratnim reformam niso s šolo zadovoljni. Ali je pa imel poslušalce za tako neumne, da nič ne mislijo in ne čutijo nasprotij v govorih; eventuelno je hotel koncentrirati dušne sile poslušalcev v trdnem sklepu: do smrti se vojskovati zoper religijo in duhovne.

Zanimivo je, kar sta pripovedovala meščanska učitelja Heiß in Fischer, kako si onadva po navodilu dr. Haufeja mislita pravi način vzgoje. Podlaga vsega poduka, vse vzgoje bodi *naturalni sistem*: sistem, ki res eksistira, ki ga ne moremo izpremeniti. Po tem kulturnem sistemu se otrok naravno razvija, pride do prave kulture. In ta *naturalni sistem*? Poduk se začne s tem, kar je bilo prvotno: s *plini*. Potem se govori o ognju, o zraku, o kristalih, o kemiji; tako dobimo podlago, da moremo razlagati organsko naravo, da moremo z otrokom govoriti o prazgodovinskem in zgodovinskem človeku. Natura otroka uči morale: vodik je vedno tak, da drži kvišku balon; živo srebro vedno reagira na gorkoto, da se v cevi vzdiguje. Pri vodiku, pri živem srebru otrok dobi pojem *značajnosti*. Da, celo religiozen postane. Kaj namreč je religija? Če občudujem, če vzljubim čudovito delovanje v naturi, če se uklonim, podvržem temu delovanju, tudi če mi ni vselej všeč in prijetno. Tako religiozen otrok lahko reče: Ne moja, nego tvoja volja se zgodi. Učitelj nič ne vprašaj, nego napravi le tu in tam kako opazko, in *odgovarja* na otrokova vprašanja.

Učitelj Heiss je tako v ogenj prišel, da je to-le »Zukunftsmusik« postavljal kot ideal prihodnje vzgoje: če se bo tako podučevalo po *naturalnem sistemu*, ne bo treba nobenih posebnih ur za fiziko, matematiko, kemijo, naravoslovje, zgodovino, nego na vsa otrokova vprašanja navezalo se bo vse to, tako da se bo otrok vsega naučil

igraje in da bo urnik, ki ima zdaj toliko predelov, prazen papir. Učilo se bo brez urnika. Navdušenemu govorniku niso ploskali.

Na reformskem shodu v Gmundenu se je govorilo mnogo. Pozitivnega povedalo se je malo, pač pa so bili gospodje včasih zelo osebni.

Schmidl je povedal dogodbico iz svojega učiteljevanja; če bi bili vsi učitelji tako dobri pedagogi, kot je sebe pokazal, bi bilo v šoli doseženo idealno stanje, katerega pa faktično ni mogoče doseči. On pravi: Povest pripovedujem otrokom v šoli; niti opazil nisem, da so šli iz klopi in me obkolili. Ko stopi v šolo nadzornik, vidim, kaj da se je zgodilo. Nadzornik me okrega: »Das ist unerhört; Sie haben keine Disziplin,« kot bi to vse bilo, če otroci stojé ali sedé »habt acht«.

Da zborovanje o reformi poduka ni naklonjeno religiji, se vidi iz vsega dosedaj povedanega. Posebej še iz tega-le. Schmidl, socialist, je razdaljal vprašalne pole dunajskega komiteja o ljudskošolski reformi. Vsi učitelji, vse učiteljice naj odgovoré na 124 stavljenih vprašanj, ki so pedagoška, socialnopolitična, higienična, personalna. Ko bodo vse pole iz cele Avstrije priromale nazaj na Dunaj in jih bo komité pregledal, začne svojo reformo. Med temi vprašanji se bere: Ali otroci zamujajo poduk, ker morajo ministrirati? Katerih duhovnih vaj se morajo udeleževati? Ali morajo v šoli moliti; ali morajo hoditi k maši, k spovedi, k obhajilu, k procesijam? Ali je knjižnica taka, kot jo zahteva moderna pedagogika? Ali se kak predmet preveč ur uči? Ali se uči po zastareli metodi? Ali morajo otroci hoditi daleč v cerkev? Kolikokrat na teden? Ali so ljudje naklonjeni šoli? Kateri so ji najbolj nasprotni?

Schmidl je pohvalil učitelje na Kranjskem (!!), da so največ vprašalnih pol že vrnili in mnogo materiala doposlali.

Vsak si je lahko vzel iztis lista »Deutsche Schulwarte«, ki je zelo strupen. V št. 6 letnika 1908 se najdejo stavki, katere je najbolje citirati v originalu. »Nach meinem Gefühl ist Religion, die mit Kirchentum gar nichts zu tun hat . . .« »Es ist nicht unsere Aufgabe, dem Kinde irgend eine Religion anzugewöhnen.« »Der Religionsunterricht stellt Anforderungen, denen Kinder gar nicht gewachsen sind. Er vollzieht sich in den schwierigsten Formen theologischer Dialektik, die weit über dem geistigen Horizont eines Kindes liegen . . .« »Dem Kinde werden in diesem obligatorisch eingepaukten Glauben so viele Lügen als heilige Wahrheit ausgegeben, daß wir die Einpflanzung dieser Lehren, das Demoralisierendste der heutigen Erziehung nennen können.« »Der Staat und die Regierungen brauchen diese Hypnose zur Stütze ihrer

Macht.« Duhovniki se imenujejo »Pionniere der Macht«. Hvalijo se nazori Göthejevi o religiji, Spinozovi, Hegelovi itd.

Drugi list, ki je bil zastoj na ponudbo, na ogled, se imenuje »Neues Leben«, Monatsschrift für deutsche Tüchtigkeit. Gleichenberg. Naslovna rumena stran ovitka je zelo secesionistično neokusno tiskana v rdeči in črni barvi. V listu se energično povdarja: »Völkische Zucht«, »Selbstzucht«, »Nationale Erziehung«. Priporoča se pristop k društvu: »Neudeutscher Kulturbund in Österreich«. »Gattendienst ist Gottesdienst«. »In Schule und Haus soll man die ängstliche Trennung der Geschlechter aufgeben, sie sollen kameradschaftlich miteinander verkehren«. V listu se zagovarja telovadba neoblečenih telovadcev »Nackturnen«.

List priporoča knjigo dr. Molenaarja »Menschheitsziele«, v kateri se dobe stavki: »Abschaffung aller konfessionellen Schwurformeln, Entfernung des konfessionellen Religionsunterrichtes aus der Schule, Verbot aller konfessionellen Schulen; in allen Schulen ist allgemeine Lebens- und Bürgerkunde einzuführen.«

Ravno tako priporoča pristop k mednarodnemu društvu za razširjanje etike in kulture, ki deluje »für ethisch-sozialen Fortschritt, geistige Freiheit und Aufklärung«.

Končalo se je zborovanje za reformo šol, da so pri zeleni mizi sedeči gospodje drug drugega pohvalili in da so navdušeno zaklicali trikrat »heil«. Zadnji dan popoldne izrekel je dr. Haufe, ki se ima za pedagoško kapaciteto, besedo, ki kaže, da po vseh debatah, po vseh govorih ne vedo, kako naj otroka vzgajajo. Skoraj vsi so trdili otroka naravno vzgajati, ne umetno kot dandanes. In dr. Haufe, stari izkušeni pedagog, reče: »Ob die Natur des Kindes wirklich zum Guten geneigt ist oder zum Bösen, ich weiß es nicht, ich kann es nicht sagen.« Tega fundamentalnega dvoma ni nobeden rešil; in vendar je to pogoj vse vzgoje, da vemo, kar govori katekizem o posledicah izvirnega greha.

Tako neznanje otroške nature podere vse iluzije, da so v Gmündu zbrani pedagogi res proroki nove pedagogike.

Pač pa je dvoje vprašanj na vprašalnih polah dunajskega komiteja za šolsko reformo, ki jih je delil socialni meščanski učitelj Schmidl, vprašanji, ki poštene krščanske vzgojitelje svetnega in duhovskega stanu opominjata, naj storé, kar se dá, da jih ne prehité reformarji brez Boga; eno vprašanje se glasi: »Verfolgen Sie das Schicksal Ihrer Schüler über die Schulzeit hinaus?« Drugo: »Sind Folgeerscheinungen des elterlichen Alkoholismus an den Kindern zu beobachten?« Bei wie vielen? Wie viele Kinder genießen: a) regelmäßig, b) zeitweilig alkoholische Getränke?«

## O uporabi motivov pri katehezi.

(Katehet P. Regalat Čebulj O. S. F.)

Katehet je poslanec božji in sv. Cerkve. Njegova naloga je dvojna: učiti in vzgajati. Kot učitelj mora v otroku gojiti vlito čednost sv. vere. Tu se njegovo delovanje ozira zlasti na otrokov razum. Kot vzgojitelj pa navaja otroka k življenju po veri. Zato vpliva na otrokovo voljo, vzgaja srce. Jasno nam je, da mora katehet stremeti za obojnim ciljem. Prevažna sta obadva. Ako bi katehet mislil, da je z učenjem izvršil svojo nalogo, bi se zelo motil. Nismo še vsega storili, ako smo učencu vtepli v glavo množico verskih in нравnih resnic. V njem moramo vzbuditi voljo in veselje, da resnice veruje in zapovedi izpolnjuje. Nasprotno je pa tudi izobrazba srca nemožna brez izobrazbe razuma. Ne podcenjujmo učenja, še manj pa vzgajanja! Kaj primerno pravi Hirscher: »Ako bi učenec trdno veroval temeljne resnice evangelija ter bi načela pravega kristjana globoko prešinjala njegovo srce, bi gotovo pred Bogom več veljal, kakor kdo drugi, ki bi znal odgovoriti na vsa vprašanja svojega katekizma, pa ne bi imel niti žive, niti dejanske vere.« (Besorgnisse, 62.) Ne mislim govoriti, kako dosega katehet prvo važno nalogo, kako izobrazuje. Pokazati samo želim, kako izvršuje drugo še bolj imenitno, kako vzgaja. Pa tudi v tem ne nameravam podati celotne slike. Ozreti se hočem samo na en pripomoček, ki z njim katehet nagiblje otrokovo voljo na dobro ter mu jo v tem utrjuje. Mislim: uporabo motivov pri katehezi. O tem nekaj misli, in sicer 1. O pomenu motivov pri vzgoji. 2. Kateri nagibi naj se rabijo.

Omenil sem že, da ima naše delovanje v šoli dvojni smoter, otroku izobraziti razum in vzgojiti voljo. V dosego tega dvojnega namena rabimo razna sredstva. Ne oziram se na pomočke izobraževanja. Le vzgojno stran katehizacije imam pred očmi.

Če otroka vzgajamo, ga usposobljujemo, da bo prosto, samostojno in vsestransko izpolnil svojo časno življenjsko nalogo ter dosegel večni namen. Da se nam to posreči, rabimo naravne in tudi nadnaravne pomočke. Da se pa gojenec teh pomočkov poprime ter se jih uspešno poslužuje, se mora njegova volja zanje odločiti. Voljo pa do tega privedemo z raznimi motivi.

Brez nagiba ne more nihče hoteti ter se za kaj odločiti, najmanj otrok, ki je tako zelo vezan na zunanji svet. Prav tisto, kar otroka nagne, da se za neko stvar odloči, ali da popusti en smoter ter se oprime drugega, imenujemo nagib, motiv. Nagib ne more biti nič drugega, kakor dobrost predmeta, katerega želim doseči, ali pa škodljivost stvari, katere se hočem iznebiti. Če želim otroka za neko stvar pridobiti, mu jo naslikam, kako je zanj dobra in primerna. Otrokova volja se bo za dotično stvar navdušila, se zanj odločila, se

je oprijela, jo izvršila. Dosegel sem s pomočjo nagiba svoj namen. Ako pa želim otroka od neke reči odvrniti, mu dopovem, kako je zanj škodljiva, kako nečastna. Otrokovi volji se bo stvar zastudila, volja se bo od nje odvrnila, jo opustila. Nagib mi je pomagal doseči, kar sem želel. To je prvi pomen motivov.

Od uporabe pravih motivov zavisi tudi vzgoja otrok za krščansko življenje. Kaj pa daje pravo veljavo našim dejanjem, našemu značaju, celemu življenju? V prvi vrsti motivi. Kadar sodimo, je-li kakšno delo dobro ali ne, vpoštevamo navadno tri momente: predmet našega dejanja, okoliščine in cilj ali namen. Najvažnejši je namen. Ako je kakšna stvar sama po sebi dobra, pa jo izvršimo iz dobrega namena, postane še boljša. Vsled dobrega namena postane celo indiferentno dejanje dobro, torej zaslužno pred Bogom. Nasproti pa slab namen tudi najboljšim dejanjem vzame pravo ceno in veljavo. Lahko rečemo: kakršen je namen, takšno je delo. Ni nam pa neznano, da nas namen ali smoter nagiblje za delovanje. Nagib je tisto dobro, ki nas vzpodbode za dejanje, ali pa tisti namen, cilj, ki ga želimo z dejanjem doseči. Nič ne pretiravamo, ako pravimo, kakršni nagibi, tak je cel človek, kakršni nagibi, tak značaj. Resnično krščanski značaj deluje iz verskih nagibov. Zunanje delo ne dá človeku prave veljave, ampak moči, nameni, motivi, ki delujejo v njegovem srcu. Če otroško srce prešinjajo pravi nagibi, bo otrok ne samo dober človek, ampak tudi, in to je najvažnejše, zgleden kristjan v mišljenju in življenju. To je pomen uporabe motivov. Pridobimo otroka za delo, in sicer za dobro delo. Tako vzgajamo za nebesa!

Uporabljeni motivi. Navadno delimo nagibe v naravne, katere nam predočuje razum, in v nadnaravne, katerih nas uči sv. vera. Ako se odločim za neko stvar, ker je sama na sebi dobra, plemenita, lahka, koristna meni ali drugim, ker mi to ukazuje pamet ali nalaga stanovska dolžnost, takrat sem se potegnil zanj iz naravnih motivov. Ravno tako delam iz naravnih nagibov, ako zavržem stvar samo zato, ker je nečastna, slaba, škodljiva, nespametna, neprijetna, težavna. Ako nas pa vodi pri delu ljubezen božja, ki se tako lepo zrcali v stvarjenju, ohranjenju, odrešenju in posvečenju, ljubezen, kateri moramo biti hvaležni za vse dobrine, tedaj delamo iz nadnaravnih motivov. Ako se za stvar navdušimo zavoľjo Boga, ki nam jo zaukazuje, ker bo Bog dobro poplašal, hudo pa kaznoval, takrat delamo iz nagibov, ki jih zajemamo iz božjega razodetja.

Katere motive naj rabimo pri katehezi? Kaj je soditi o naravnih nagibih? Naj jih katehet rabi, ali ne? Kdor bi otroka navajal k čednosti izključno le z naravnimi nagibi, bi pač vzgojil stojika, ne pa kristjana. Komur je čednost, katero goji, dejanje, katero vrši, zadnji cilj, ta Boga ne časti in ne razveseljuje. Zakaj? Ker se ne ozira na Boga, ki mu morajo služiti vse čednosti. Otroka navduše-

vati za čisto življenje samo z nagibi lepote, časne koristi, n. pr. dobrega imena, zdravja, veselja; gojenca učiti pokorščine samo z motivi stanovske dolžnosti, možatosti, spodobnosti, velikosti; učenca bodriti samo z naravnimi nagibi, naj žaljivcu odpusti, ker je to nekaj junaškega, ker ga bodo dobromisleči součenci spoštovali: vse to in enako bi bilo za kateheta, kot poslanca božjega, malo častno delo. Mislim pač tukaj veroučitelja, ki bi se le redko kdaj, ali pa celo nikoli ne ozrl po boljših, uspešnejših motivih. Ne povdarjajmo tudi le preveč nagiba koristi. »Ako bi hoteli otroke narediti pravno dobre samo na ta način, da bi jih opozarjali na časno srečo in nesrečo, ne bi vzgojili kristjanov, ampak sebične in pretkane duhove, ki se ne ustrašijo niti linavščine, niti krivičnosti, ako le upajo od tega kaj korist.« (Gatterer, Katechetik und Methodik, p. 220.)

Lahko pa uporabljamo naravne nagibe na drugem mestu, takoj za nadnaravnimi. Govorimo otroškemu srcu najprej božje besede, potem šele človeške! »Iz tega razvidimo, kako je mogoče katehetu z velikim uspehom uporabljati Foersterjevo metodo, ki se večinoma ne ozira na verske motive. Njegove zglede rabimo kot pripravljavne, razlagavne, ponazorivne pripomočke.« (Gatterer, p. 226.) Kadar torej navajamo naravne nagibe z nadnaravnimi, jih tako rabimo, kakor zahteva sv. vera. Morda nekako takole. Koliko resnic sv. vere pozna naš razum; možje, veliki po duhu in plemeniti po srcu, so nam zgled trdne vere; kajne, zato tudi mi verujemo. Prav! Toda v prvi vrsti verujemo vse resnice, ker jih je Bog, večna resnica, razodel, pa ker on od nas sv. vero zahteva. To ali ono je naša dolžnost in mi jo izvršujemo, ker nam jo nalaga naš stan; toda posebno vse to izpolnujemo zavoljo Boga, ker se v vseh naših dolžnostih zrcali njegova sv. volja. Nekaj lepega, vzvišenega je čistost, pokorščina, ljubezen do Boga in bližnjega, sploh vsaka čednost. Toda zakaj? Ker je skladna z božjo postavo, ker je žarek in odsev božje lepote, ker olepša našo dušo, da jo Bog ljubi, ker nas stori Bogu podobne. Če to nagiblje otroka, da veruje, dela, ter ljubi in vrši čednost, se je zavzel za vse to sicer iz naravnih motivov, ni pa izključil zadnjega cilja, Boga. Le ogrej otroka za čednost s tem, da mu naslikaš korist, ki izvira iz krepostnega življenja. Toda ne pozabi omeniti, da je to plačilo sicer dar ljubečega Boga, ki bo šele v večnosti popolnoma povrnil ves tvoj trud. Odvračaj gojenca od greha, da ga opozoriš na časne kazni, ki slede grešnemu življenju. Povej mu pa tudi, da je vsa ta časna nesreča le slaba podoba večnega pogubljenja, s katerim tepe pravični Bog zavržene.

Ne pozabimo tudi opozoriti otroka, da deli Bog časno srečo in nesrečo po svoji neskončni modrosti ter včasih na način, katerega si mi ne moremo razložiti. Tudi pravičnim pošilja Bog večkrat bridkosti; mogoče to učenec opazuje v domači hiši. Najbrž bo gojenec tudi sam v poznejših letih okušal marsikatero grenkost, četudi bo

morda njegovo življenje zgledno. Ako uporabljamo motiv koristi, razjasnimo učencu prvo, opozorimo ga na drugo. Marsikaj se nam zdi kazen strogega Boga, pa je to poslala previdnost božja le radi tega, da človeka reši ter ga očisti. Kdor bi se v katehezi na to ne oziral, ne bi prav vzgajal. Mogoče bi se učenec odločil služiti Bogu. Ali pa tudi v vseh okoliščinah? Najbrž samo takrat, kadar bi za to pričakoval prav obilo časnih dobrot. Kaj pa potem, če mesto plačila in sreče pošlje Bog trpljenje, nesrečo? Polastila se ga bo nezadovoljnost, dvomil bo nad božjo previdnostjo; lahko se zgodi, da se mu omaja vera, da jo polagoma celo izgubi. Življenje nam to dovelj dokazuje. Toliko o naravnih nagibih. (Dalje.)



## Spomini z dunajskega tečaja za slaboumne.

(Učiteljica Anica Lebar.)

Meseca junija lanskega leta je bilo poklicalo naučno ministrstvo več učiteljev in učiteljic iz vseh avstrijskih kronovin, da so se udeležili tečaja za vzgojo in pouk duševno zaostale mladine. Tečaj, ki je trajal štiri tedne, je bil velezanimiv. Poleg skrbno sestavljenih psihiatriških predavanj o bistvu, vzrokih in pojavih slaboumnosti, o vzgoji in pouku slaboumne dece, smo imeli priliko, da smo si ogledali pri hospitacijah upravo šol in zavodov, ki že par desetletij blagonosno delujejo na Dunaju.

Da moremo prav ceniti uspehe teh šol, si moramo ogledati usodo slaboumnih otrok brez primerne in prave vzgoje.

Če so duševno revni otroci iz boljših krogov, tedaj njih starši žrtvujejo vse, da se vzgoje in izobrazijo stanu primerno, kolikor je v takih okoliščinah možno. Navadno si preskrbe domačega učitelja. Ker pa takemu učitelju največkrat manjka potrpežljivosti in prave metode, se trudi brezuspešno in starši kaj radi nanj zvrnejo krivdo slabega napredka. V takem slučaju bi najboljši strokovni učitelj ne ustrezal, kajti napredek se javi le počasi, starši pa žele hitrih in vidnih uspehov. Vsled tega jim upade pogum in dobra volja, otrok pa izgublja veselje, katero mu je učitelj izvabil izpočetka za pouk, in konec vsega je, da otroka odstranijo iz olikane družbe. Skrivajo ga, da ga ne vidijo obiskovalci, včasih ga pa celo zapro v samotno sobo, kjer živi ločen od vsega sveta žalostno življenje. V tej samoti brez vsakega vpliva od zunaj, izgubi še tisto malo sprejemljivosti, ki jo je imel, ter postane sploh nesposoben za vsako duševno delo.

Spomin na nesrečneža zagreni veselje celi družini, četudi živi v izobilju. V mnogih slučajih odstranijo ta družinski križ kolikormoč

daleč, hoteč izbrisati sled za ubogim bitjem. Za dobro nagrado ga dado v kako priprosto družino na deželo, kjer se sicer otroku včasih bolje godi, kot v domači hiši. Tu ga nihče ne smatra »za odveč«, temveč ljudje, ki jim ta posel donaša dobička, skrbijo zato, da se otrok nemoteno vsaj telesno dobro razvija. Od časa do časa — seveda skrivaj — ga pride pogledat kdo izmed domačih; a vesel, da je »nebodigatreba« od hiše proč, ga pusti tu, četudi vé, da ga ta okolica ne bo dvignila na višjo duševno stopnjo.

Siromašnejši niti toliko ne morejo storiti za svojega otroka, in vendar izhaja največ slaboumnih otrok iz takozvanih nižjih slojev.

Vsak otrok, če ni popolnoma bebast, ima od narave vsaj nekaj kali duševnih zmožnosti; toda če so bile že v zgodnji mladosti zanemarjene, se niso mogle razviti. Ako ni nikakega zunanjega vpliva, ako morajo starši, posebno mati, ki je morda ves dan v tovarni ali sploh pri delu zunaj hiše — zanemarjati otroka, potem ostanejo duševne zmožnosti kali, ker ni bilo nikogar, ki bi jih bil gojil in vzbujal.

Znano je, da so duševno slabo razviti otroci, posebno tedaj, če so tudi telesno bolni, jako mirni in tihi; leže mirno, ne vpijejo ter so sploh — kakor pravimo — »pridni«. V mokroti in umazanosti preleže ves dan v zatohlih, nikdar prezračenih sobah. Ker so tihi, se nikdo ne zmeni, da bi se zavzel zanje. Pozno shodijo, govoriti se nauče z največjo težavo. Če morda vstopijo v ljudsko šolo, so součencem dostikrat v zasmeh, učitelju le v oviro pri pouku, kjer brez posebnega prida presede leta in leta v istem razredu, ako jih učitelj že prej ne odstrani iz šole. A tudi slaboumní otroci so občutljivi, morda bolj kot normalno razviti; boli jih tudi zapostavljanje in posledica je, da postanejo razdražljivi, samisvoji, čmerni, potrti, pa tudi hudobni.

Telesno močnejši se sicer privadijo navadnejšega dela, a delodajalci jih kot bebce v plačilu ločujejo od navadnih delavcev. Slabotni pa, prepuščeni samim sebi, propadajo bolj in bolj duševno in telesno. Po smrti svojcev pa prebijejo ostanek svojega življenja kot občinski reveži, katerim se ne godi najbolje.

Ako so se pedagoški krogi jeli tudi pri nas intenzivneje pečati z vprašanjem, kako pomoči duševnim revčkom, da bodo kolikormoč enakopravni člani človeške družbe, moramo to stremljenje pozdraviti ne le iz verskega, ampak iz občečloveškega stališča. Propaganda za varstvo in oskrbo slaboumnih se bo po dunajskem tečaju brez dvoma raznesla po vseh deželah. (Dalje.)

## Priljubljenost in nepriljubljenost šolskih učnih predmetov.

Nemale važnosti za vzgojo je zahteva, da naj vzgojitelj skuša spoznavati individualnost otrok, njih značaj in lastnosti. Enako je za splošni napredek v šoli koristno, ako se učitelj prepriča, kateri predmeti so njegovim učencem bolj ali manj všeč, in iz katerih vzrokov. Zanimivo pri tem je izvedeti, kakšno sodbo izrekajo otroci o krščanskem nauku. V Nemčiji so se učitelji že zelo pečali s takimi poizkusi. Cenitev mladine o raznih šolskih predmetih je marsikoga presenetila. Učitelj Marks Lobsien je priobčil v posebni knjigi celo statistiko raznovrstnih poizvedovanj. Iz teh je razvidno, da je dečkom najbolj priljubljeno risanje, telovadba in računstvo, na jmanj pa verouk. Deklice pa se najbolj vnemajo za ročna dela in za računstvo; za veroukom prideta pri njih še dva predmeta. Pristaviti je pa treba, da se vsi podatki v Lobsienovi knjigi nanašajo na zgolj protestantovske šole, kjer poučujejo samo svetni učitelji.

Navedeni presenetljivi podatki so nagnili že marsikoga, da se je tudi lotil enakega poizvedovanja; toda sodbe pri nas so povsem drugačne. Pred dvema letoma je na neki javni dunajski meščanski šoli svetni učitelj dobil sledeči rezultat: Izmed devetih razredov jih je osem zaznamovalo v veliki večini verouk kot najljubši predmet. V 9. razredu, kjer je bil najslabši material, je bil verouk na drugem mestu. Med vsemi 400 gojenci se je izjavil samo en učenec, da mu je verouk najzoprnejši. Če torej primerjamo zgorajšnje izjave iz šol v Nemčiji in pa sodbo, ki smo jo tu navedli, pridemo do zaključka, da je največkrat učitelj vzrok, ako učenci ne dobijo veselja do takega predmeta, ki mora mikati.

Poglejmo še v domače šole.

Katehet Peter Janč je priredil lani v I. meščanskem razredu uršulinske šole v Ljubljani, kakor sam popisuje, tale poizkus. »Ob koncu ure so učenke knjige zaprle. Razdelil sem jim liste z vprašanji:

Kateri predmet ti je najljubši?

Zakaj se ga najraje učiš?

Pazil sem, da se niso mogle učenke nič zmeniti, obenem sem priporočil, naj vsaka slobodno in brez strahu zapiše, kakor sodi in misli.

Odgovor je napisalo 60 učenk, ki so povečem bile stare okrog 12 let. Sodbe so zelo zanimive, ker se v njih zreali otrokovo mišljenje. Za zgled hočem podati le kratek posnetek iz celote:

## I. Kateri predmet ti je najljubši? Zakaj?

Krščanski nauk: 32 učenk. Ker najbolj koristi; — ker je za življenje najbolj potreben; — ker me uči, kako se morem zveličati; — ker me uči, kako morem postati otrok božji; — ker je nauk o božjih rečeh; — ker je podlaga krščanskemu življenju; — ker starši najbolj pazijo na verouk. Slovenski jezik: 4 učenke. Ker sem Slovenka; — ker moram ljubiti materinski jezik; — da se privadim pravilno govoriti. Nemški jezik: 2 učenki. Ker mi koristi za življenje; — da bom znala nemško govoriti. Geometrija: 3 učenke. Ker se ni treba mnogo doma učiti; — ker zelo koristi. Zemljepis: 2 učenki. Ker vsa mesta lahko kar z zemljevida berem in pa ker želim, da bi po svetu šla in vse dežele tudi videla. Zgodovina: 3 učenke. Ker slišim tako lepe povesti; — ker so se nekateri tako hrabro bojevali. Prirodopis: 6 učenk. Ker je najlažji; — ker je samo opis živali, ki so kar naslikane; — ker se ni treba na pamet učiti; — ker imam živali zelo rada. Petje: 1 učenka. Ker pojem lepe pesmice. Ročnodelo: 4 učenke. Ker bom gotovo rabila; — da si bom znala olepšati obleko; — ker med delom pripovedujejo lepe povestice.

## II. Kaj se učiš najnerajši? Zakaj?

Krščanski nauk: 2 učenki. Zdi se mi težak, ker ga ne razumem; — ker gospod katehet ne pusti samo iz knjige povedati, temveč po svoje; meni se pa misliti ne ljubi. Slovenski jezik: 1 učenka. Ker sem še vedno »Ljubljanska srajca« in pri govorjenju toliko napak naredim. Nemški jezik: 9 učenk. Ker mi nikakor noče v glavo iti; — ne ljubim nemščine; — ne maram biti Nemka; — ne znam nemško govoriti in se mi vsak smeji, ako kaj narobe povem. Slovnica sploh: 11 učenk. Ker je treba preveč misliti; — nimam nič veselja zanjo; — je tako sitno sklanjati; — ne bo nič koristila; — ker je treba iskati zgledov in stavkov; — je preveč končnic. Nemška slovnica: 12 učenk. Ker je toliko nenavadnih imen in si jih ne morem zapomniti; — doma se vse naučim, v šoli pa nič ne znam; — naj se učim ali pa ne, je nikoli ne znam. Računstvo: 5 učenk. Je treba zelo misliti; — ne razumem. Fizika: 7 učenk. Je preveč tujih besedi; — mi v življenju ne bo nič koristila. Prirodopis: 2 učenki. Mi imena ne ostanejo v glavi. Zemljepis: 5 učenk. Ker se mora vse na zemljevidu pokazati; — se mi zdi pretežko iskati tiste dežele po tako zmešanem zemljevidu; — je toliko različnih imen. Zgodovina: 2 učenki. Je mnogo letnic in imen in se učimo le preteklih reči. Risanje: 3 učenke. Ker je težko barve mešati; — mi ne bo mnogo koristilo, ker ne mislim slikarica postati; — se mi tako hitro zmaže. Petje:

1 učenka. Nimam pravega glasu in ne posluha in ne morem zadeti not.

Tako se glasi iz ust učenk sodba o priljubljenosti in nepriljubljenosti raznih predmetov. Omenjam le, da sem splošne razloge, kakor: »Ker imam rada, ker mi ugaja, je lahek, je težek, mi ne dopada« itd. izpustil ter navedel le najmarkantnejše razloge.

Zelo zanimivo je z glavnim katalogom v roki primerjati rede posameznih učenk z njihovimi izjavami. Še zanimivejše pa je primerjati izjave raznih razredov o istem predmetu. Omenim le en zgled: V I. meščanskem razredu ima med 60 učenkami krščanski nauk 32 učenk za najpriljubljenejši predmet, v II. meščanskem razredu pa izmed 44 učenk le 5. Torej katekizem ljubijo in se ga rade uče, a za cerkveno zgodovino (II. mešč. razr.) ne marajo. Kje je vzrok? Treba se je pač dalj časa učiti, ker je tvarina povečem nova. Pa tudi učna knjiga ne ustreza popolnoma, ker je preveč abstraktno spisana, za šolo manj primerno sestavljena, ima preveč nevažnih podatkov, imen in letnic. Učenke rade in z zanimanjem poslušajo razlago, a pri izpraševanju jim ne gre.

Nepriljubljen je v I. meščanskem razredu nemški jezik. Le en pogled v učne načrte za V. ljudskošolski razred in za I. razred meščanske šole in razlog je takoj razviden.

Slovnica — bodisi slovenska ali nemška — je predmet, ki je javno obtožen. Celih 23 učenk jo ima za najtežji in najzoprnejši predmet, in to po večini najpridnejše učenke. Ni potrebno, da bi bil kdo šolnik prve vrste, pa vendar lahko razvidi, da n. pr. načrt za nemško slovnico, kakor so ga sprejeli pri okrajni učiteljski konferenci v Ljubljani, tudi v najboljših razmerah ni mogoč. Otrokom se v glavo vbija, česar ne razumejo; razumeti pa ne morejo, ker ni dosti časa, da bi jim mogel učitelj zadostno razložiti. Kaj pa tudi pomaga siliti v teorijo, ako je učenec ne zna uporabiti.

Menda smemo upati, da bodo šolniki vendar enkrat prišli do spoznanja, da naj se otroci v šolah uče in pripravljajo za praktično in faktično življenje. Non scholae, sed vitae discimus! V šoli imamo pred seboj otroke, ne pa učenjakov.«

Iz vse te razprave pa sledi nauk: Učitelj naj vzbudi pri gojencih zanimanje tudi za tiste predmete, ki so po sebi bolj pusti, nevaobljivi in neprikupni, naj spravi med pouk kolikor moč življenja in zanimivosti, naj uporabi tako metodo, ki je za dotični predmet najboljša in najprimernejša. K vsemu temu naj se pa pridruži potrpežljivost in ljubezen do mladine.



# KATEHETSKI VESTNIK.

## Katehetsko gibanje.

### Nešto o trajanju naših tečajeva.

U prošloj svešci »Slovenskoga Učitelja«, gdje se naviješta »letošnji tečaj za hrvatske in slovenske katehete«, dodaje slavno uredništvo ovu klauzulu: »Po naši sodbi je pet dni (tečaja, op. p.) preveč, ako se bodo tečaji vršili vsako leto. Človek se že v dveh ali treh dneh popolnoma zdela od samega sedenja, poslušanja in debatiranja, zlasti še, če vročina pritiska.«

Slavno će uredništvo rado dozvoliti, da na tu opasku nadovežem nekoje misli.

Najprije razlikujemo katehetske sastanke i tečaje.

Katehetski sastanak je redovito kratak. Traje jedan, dva, najviše tri dana. Tako je I. hrvatski katehetski sastanak u Zagrebu trajao dva dana, II. (u Zagrebu) 2, III. (u Osijeku) 2, IV. (u Splitu) 2, V. (u Sarajevu) 2, VI. (u Djakovu) iznimno tri dana, VII. (u Zagrebu) dva dana — zajedno s konstituantnom skupštinom katehetskoga društva, baš kao i slovenski katehetski shod s konstituantnom (u Ljubljani 1907). Slično i kod drugih naroda traje sastanak dan, dva.

Pa to je i razumljivo. Svrha je sastanka ponajprije pridizati staleški ponos, ljubav do zvanja i međusobno upoznavanje, a onda riješenje jednog aktuelnog pitanja, koje se tiče katehetove službe, da mu bude pretokazom u radu, te da se postigne uspješan i jednoličan rad među katehetima raznih kategorija. A za to je dosta jedan ili dva dana.

Drugačije je s tečajima. Tečajevi naši suponiraju, da učesnici nisu imali prilike na bogosloviji proučiti katehetsku umjetnost onoliko, koliko je potrebno, a pogotovo da ogromna većina svećenstva nije imala u duhovnoj postvi prilike, da se upozna s temeljnim načelima katehitične

metodike, a kamo li da dozna za novije in najnovije tečevine na tom polju.

Tomu zlu treba da doskoče tečajevi. Prema tomu je tečaj prava škola, gdje se uči, gdje se vježba i gdje ima svaki učesnik prilike, da ispita svoju savijest, kako je visok nivo njegovog strukovnog znanja. Tu treba, da se uči, što katehet, ako hoće, da bude ravan svjetovnomu učitelju, mora znati. Ovdje se prave bilješke, traži se od predavača naknadno uputa za partikularne slučajeve ove ili one škole, grada ili sela. To je prava škola, samo što se u toj školi ne traži, da učesnici polažu račun o svom znanju, kadšto mogu i to. Predavači na prvom kurzu u Solnogradu (1903. god.) so se konstituirali u posebnu komisiju za ispit, kojemu se mogao podvrći učesnik, koji je htio, te dobiti svjedodžbu, koliko je na tečaju naučio.

Budući da su tečajevi prava škola, zato se hoće za njih vremena. Zato traju obično jedan ili dva tjedna, dotično, ako se ne računa prva i zadnja nedjelja, šest ili 13 dana. Evo primjera, kako dugo su Nijemci i Poljaci držali svoje tečajeve do godine 1907., kad smo se dali i mi, samostalno od njih, na taj sveti posao.

I. Solnograd I. November 1903, 13 dana.

II. Beč I. Februar 1905, 13 dana.

III. Monakov I. September 1905, 6 dana.

IV. Solnograd II. August 1906, 13 dana.

V. Lavov I. Februar 1907, 5 dana.

VI. Zagreb I. Juli 1907, 5 dana.

VII. Monakov II. September 1907, 6 dana.

VIII. Freiburg. September 1907, ? dana.

Naveo sam i mjesece, kad su se držali tečajevi, da ih dovedem poslije u svezu s vrućinom.

Vidi se, da su slavenski tečajevi (naši i poljski) trajali kraće vrijeme, nego njemački (5 prema 6 dotično 13). Naši tečajevi gube još i od ovih pet kukavnih dana, ako uvažimo, da je obično prvi dan s a s t a n a k u onom znamenovanju riječi, kako ga gore opisismo, to jest, tada se razgovara i vijeća s a m o o specifičnim potrebama one biskupije, gdje se drži tečaj. Prema tomu ostaje za sam tečaj samo 3½ dana, jer je u subotu o podne tečaj gotov, da mogu učesnici za vrijeme stići u svoje župe radi nedjelnjih ranih misa. A štiri dana, rectius tri i pol za t u školu zaista nije mnogo. Consule Teutonos!

Ali vrućina! . . . Pred njom se ne možemo nikako sakriti osim, ako putujemo na sjever. A koliko slavonskih in bosanskih svećenika si može priuštiti taj luksuz? Svi ostaju — uz male iznimke — kod kuće i — znoje se. Na tečaju se bar znoje za korist m n o g o v e ć u nego kod kuće. Pa i II. salcburški tečaj bio je u Augustu, počeo usred mjeseca (13.—25.), pa je ipak trajao 13 dana. A i u Solnogradu zna božja zvijezdica živo pripeći.

Ali — tko će tako dugo sjediti? — Opet consule Teutonos. Oni sjede, a kako smo vidjeli, i dulje nego mi. Uostalom nisu svi učesnici nazočni cijelo vrijeme. U Zagrebu je n. pr. prvi dan bilo 106 učesnika u 10 i pol sati. Kad je prije toga govorio biskup K r a p a c i veleč. g. S m r e k a r (to jest na početku), bilo jih je samo 73. Oko 12 sati jedva 60. Manje od 50 nije ih bilo nikada, ali su se izmijenjevali. Nekih 20 do 30 vzdržaše svih pet dana, a svi ostali su bili dulje ili kraće vrijeme nazočni. Nekoji

samo jedan dan ili pol dana. Jedni su otišli, drugi došli. Na župi je na primjer sam župnik bez kapelana. Taj je, makar imao još toliko posla, između tih pet dana već našao jedan dan, kad se mogao otrgnuti i doći na tečaj. A gdje su župnik i kapelan zajedno, mogla su doći obojica: najprije jedan, onda drugi. I uistinu su se tako izmjenjivali. Uvijek je bio nazočan lijep broj slušateljstva.

Nego za Split priznajem, da je dva dana rada sasvim dosta. To sam možda najteže i najskuplje osjetio baš ja . . .

Ali što se tiče broja dana, koliko treba da traje tečaj, u tom sam uvijek bio najpopustljiviji. U Zagrebu sam ja odredio (ovdje sam kod kuće, pa sam »gazda«!) za tečaj pet dana. Tako je i bilo. I splitskomu i ljubljanskomu mjesnom odboru predložio sam pet dana. Odbori su taj broj znatno snizili. Laudabiliter me subieci. U Djakovo predložih opet pet dana. Odbor je odmah pristao. Ako Bog da i do godine ću Sarajlijama predložiti — 6 (šest) dana (za jedan dan amo tamo). Pristanu li, nitko veseliji od mene. »Padnem« li, ne ću trebati operacije. Tako uistinu mjesni odbori sami odlučuju, te suvereno primaju ili otklanjaju moje predloge, a ja neminem appello. Habent sibi.

Ostat ću sigurno s tim slavnim uredništvom u najboljoj svezi, ako se budem i dalje borio za to, da se tečajevi obdržavaju svake godine, i to »austrijske vrijednosti« 6 dana. U Zagrebu ću jednostavno reći: 6. Djakovčani na taj broj rado pristaju, a valjda će i anektirana gospoda.

Prof. Ferdo Heffler.

## Katehetske beležke.

**Novi člani »Društva slov. katehetov«:** Čč. gg. Pavel Perko, kapelan v Žireh; Feliks Funtek, kapelan v Stopičah; Jožef Gnidovec, kap. vikarij v Novem mestu; Fr. Skvarča, kapelan v Črmošnjicah.

**Članarino za katehetsko društvo** je plaćalo za tekoče leto izmed 376 doslej pristopivših katehetov do dne 10. marca — 91 članov.

**Katehetsko predavanje.** 2. marca je nadaljeval in dokončal profesor A.

Kržič svoj temeljiti in znanstveni referat o analogijah, ki naj jih osobito katehet pridno izkorišča pri razlaganju krščanskega nauka. Razne vrste primerjanj imajo seveda tudi velik vpliv pri vzgoji, zato ima omenjeno predavanje splošno veljavo. Poleg že zadnjič naštetih analogij je obrazložil g. referent to pot, kaj je predpodoba, nasprotje, kaj so slike, besede — imena. Ob sklepu je pridelal še obširno razpravo o procesu učenja in spoznavanja ter nekaj opazk o memoriranju. V razgovor so posegli osobito gg. profesorji dr. Aleš Ušeničnik, dr. Pečjak in dr. Svetina.

**Prof. Holubova razlaga besede »missa«** je vzbudila nove razlagavce v listu »Korrespondenz-Blatt« in v našem listu. Posnetek Holubovega tolmačenja smo zapisali zato, ker se nam zdi njegova razlaga bolj točna in bolj sprejemljiva, nego doslej običajne. Objavljamo pa še sledeče pojasnilo, ki je je poslal uredništvu častitljivi šolnik g. Fr. Gerkmann, c. kr. vadniški učitelj v pok., dasi je bolj ali manj znano. — K razlagi besede »missa« blagovolite še sprejeti, kaj je nekdanji katehet na c. kr. akademski gimnaziji v Ljubljani, Jos. Globočnik, v svoji knjigi »Erklärung des heil. Messopfers« na strani 41. itd. v tej zadevi pisal. On izvaja besedo »missa« od glagola mitto (poslati) in pravi: »daß dieses der echte und zuverlässige Ursprung des Wortes missa sei, bezeugen alle älteren Schriftsteller der heil. Kirchengebräuche«. »Von der feierlichen Entlassungsform *Ite missa est* bekam die ganze heil. Opferhandlung den Namen Missa, welches Wort mit einer geringen Veränderung in die Sprachen jener Völker übergang, die den kathol. Glauben angenommen haben.« Potem navede neki misale iz leta 1578., ki ga hrani župna cerkev v Kranju. V tej knjigi se nahaja »Maius festivale«: »*Ite benedicti et electi in viam pacis, pro vobis Deo Patri hostia missa est.*« — Po tem opomni: »Seitdem jeder katholische Christ der heil. Messe beiwohnen

darf und soll, wird die Entlassungsform *Ite missa est* am Ende der Messe . . . ohne weitere Bedeutung gesagt.« — To bi znal biti pravi izvir in pomen besede Missa, ker se nahaja v knjigi, katera se je pri božji službi v starih časih rabila.

**Podrobni načrt in sodba.** Najprej omenjamo, da so se gg. veroučitelji oglašali ter prosili za podrobni načrt, ki ga je izdalo »Društvo slovenskih katehetov« še potem, ko je bilo že čez 300 izvodov oddanih p. n. dekanjskim uradom, da torej nismo mogli več postreči. Čuli smo pa tako strani, da so tuintam načrt zavrgli z obsodbo in z zaničevanjem. Zoper stvarno kritiko se ne moremo in ne smemo pritožiti. Želimo pa, da naj bi se ocene, nasveti, pojasnila in želje poslale pismeno uredništvu »Slovenskega Učitelja«, ali pa tajništvu katehetskega društva. Ker pa morebitne obsodbe slone gotovo le na nesporezumljenju, smo prisiljeni nekatere reči ponovno pojasniti. Na prvi strani načrta stoji opomba »O s n o v a z a p o s k u š n j o«. Brošura je torej zaenkrat samo neka podlaga, da gg. katehetje, ki imajo pet- ali večrazredne šole, na njej prakticirajo eno leto in da po tej preskušnji povedo svojo sodbo in svoje mnenje. Kdor hoče stvar in dobro voljo sestavljavcev obsoditi samo po prvem pogledu v brošuro, ne da bi bil bral razna pojasnila v »Slov. Učitelju« in pa navodilo ter prošnjo predsednika Kržiča, kakor tudi p. n. knezoškofijskega ordinariata v »Škofijskem Listu« l. 1909, IX, p. 134, ta dela krivico društvu in tistim, ki so se mnogo prizadevali, da je načrt zagledal beli dan.

»Škof. List« je med drugim objavil iz peresa kanonika Kržiča tudi tole:

»Na podlagi tega načrta naj se postavijo še podrobni načrti za druge kategorije ljudskih šol. Zadostovala bi dva načrta: za štirirazrednice in za razdeljene enorazrednice. Iz teh podrobnih načrtov bi si z malo premembo vsak katehet prikrojil načrt za vmesne razrednice,

n. pr. za šestrazrednice, tri- in dvo-razrednice, tudi za nerazdeljene eno-razrednice, kakršnih je pa v naši škofiji le kakih 20. — Tudi za izdelavo teh dveh načrtov naj bi se določila referenta, eden, ki uči na štiri-razrednici, eden pa, ki ima eno-razrednico.

Take načrte naj bi si osnovali katehetje že v začetku šolskega leta in jih preizkusili tekom leta v svoji šoli. Potem bi se dali načrti za stalno natisniti.

Preč. kn.-škofijski ordinariat je brošure s podrobnim učnim načrtom razposlal čč. dekanijskim uradom ter pristavil v isti številki »Škofijskega Lista«: »Izvodi naj se razdele med tiste katehete, ki jih gg. dekani po svoji previdnosti določijo.

Gg. referenti naj med letom načrt premišljajo in preizkušajo ter svoje opazke zaznamujejo. Dobro bi bilo, da bi o teh točkah razpravljali pri raznih konferencah.

Svoje opazke naj potem do 1. avgusta 1910 ordinariatu predlože, da jih more izročiti »Društvu slovenskih katehetov«.

Delo torej še ni dovršeno in tudi ne odobreno, ampak se bo izpopolnilo ter potem šele predložilo knezoškofijskemu ordinariatu v potrdjenje.

**Kratka razlaga božjih zapovedi.** Že pred letom je bil poslal dekan dr. Kržišnik kn.-škof. ordinariatu razlago božjih zapovedi, ki naj bi se rabila po navadnih ljudskih šolah, kjer ni možno obdelati božjih zapo-

vedi v tej obsežnosti, kakršna je v katekizmu. Tudi v urejenih šolah, kakor n. pr. v Ljubljani, ima katehet osobito v 3. razredu ravno pri tej tvari mnogo težav in sitnosti. Otroke je treba pripraviti za spoved, torej je treba proučiti kolikortoliko tudi zapovedi, kar pa ni lahko, ker ima »Srednji katekizem« n. pr. samo za I. zapoved celih pet strani razlage.

Nasvet dekana Kržišnika je torej v tem oziru praktičnega pomena. Katehetsko društvo je omenjeno »moralno« vzelo v pretres, jo je, kolikor se je dalo, okrajšalo in prikrojilo samo za nižje razrede ljudskih šol. »Kratka razlaga božjih zapovedi za nižje razrede ljudskih šol, obenem pa tudi za izpraševanje vesti« je torej v tisku; ko izide, bomo naznanili.

**Sv. oče — pridigarji in krščanski nauk.** Vsako leto skliče papež pred postnim časom rimske propovednike in župnike, da jim dá primerna navodila za cerkvene govore. Letos je papež Pij X. posebno priporočal, naj imajo govorniki pred očmi verske resnice. Župnikom je veleval, naj se z vso skrbjo lotijo krščanskega nauka. »Moji ljubi sotrudniki«, tako je govoril sv. oče, »pomislite, kako nujno potrebno je, da skrbimo za verski pouk med ljudstvom. Nujno in z vso odločnostjo vam polagam to zadevo na srce, da ne bomo enkrat stali pred večnim sodnikom ne vedoči, kako bi se glede te velevažne stvari zagovarjali...«



## Zgledi, uporabni pri katehezi.

**Ne bo sreče.** Samomor reveža pred palačo lastnega sina. V Lodzu na Ruskem se je izvršila meseca decembra 1909 drama, ki priča, kako nečloveški so včasih otroci do lastnih staršev. Milijonar Kahan je eden najbogatejših trgovcev in tovarnarjev v Lodzu. Njegov oče pa je živel v bedi in revščini kot poulični kramar. Sin, ki je postal milijonar vsled srečnih špekulacij in vsled bogate ženitve, ni

pustil revnega očeta v svojo hišo, tudi ga ni hotel kar nič podpirati. Zadnjo jesen pa je jel oče hirati, da ni mogel več kupčevati po ulicah. V stiski je poskusil še enkrat omehčati trdosrčnost bogatega sina. Dasi ves bolan, je vendar lezel v sinovo palačo v nadi, da se ga vendarle usmili. Potrkal je pri vratih ter prosil za sprejem. Sin je poslal slugo vprašat, kaj želi starec. Kmalu je dobil odgo-

vor, da nima ničesar pričakovati. V obupu je nato starec izpil iz steklenice karbolovo kislino ter je v malo trenutkih nato izdihnil na vratih sinove palače. Na licu mesta se je zbralo veliko ljudstva, ki je hotelo vdreti v hišo. Morali so priti vojaki, da so varovali milijonarjevo hišo.

**Strah pred ljudmi.** Pred kratkim je umrl francoski senator Piot, ki se je prišteval radikalni stranki. Ta mož je tudi glasoval večinoma za vse proticerkvene postavbe, ki jih je zadnja leta sprejela francoska zbornica. Znan je bil tudi kot odločen nasprotnik katoliške Cerkve v javnem življenju. Ko ga je potipala smrt s hladno koščeno roko, je izdal sledečo, po notarju overovljeno pismeno izjavo: »Pred pragom v večnost izjavim, da nisem nikdar pripadal framasonstvu, in obžalujem, ker sem glasoval za proticerkvene postavbe — iz strahu pred ljudmi. Iz dna srca prosim Boga odpuščanja.« Mōž, kakršen je bil Piot, je danes le premnogo na grešni zemlji.

**Kaj vleče h katoliški Cerkvi?** Lepo izpričevanje je zapisal danski pesnik in konvertit Jan. Jørgensen v odpr-

tem pismu, ki ga je poslal uredništvu časopisa »Köbenhavn«: »Če bi me kdo vprašal, kaj me je vleklo h katoliški Cerkvi, bi se skliceval na svojo knjigo, ki sem jo spisal pred desetimi leti, kjer sem pojasnil svojo izpreobrnitev. (Nemški prevod »U. L. Frau von Dänemark«.) Če bi pa kdo rad izvedel, zakaj sem postal ravno katoliški kristjan, ne pa protestant, Lutrovec ali reformiranec, tedaj bi na to le odgovoril, da je temu vzrok raznovrstnost in mnogostranost veroizpovedovanja med protestanti, ki me je motila in begala. Nisem mogel priti na jasno, ali je Kalvinovo, Lutrovo, Wesleyevo, Irvingovo ali Boothovo krščanstvo več vredno. Tudi v Lutrovi ljudski cerkvi na Danskem sem videl toliko ločin in toliko razlike, da me tja ni nič mikalo. Tedaj sem se pa zagledal v katoliško Cerkev, zatopil sem se v nauk, ki ga je podedovala od prvih kristjanov. Videl sem jo pred seboj v polni jasnosti, kakor »mesto na gori, ki se ne more skriti«, in podal sem se k temu božjemu mestu ... 19. jan. 1910. — Jan. Jørgensen.«



## UČITELJSKI VESTNIK.

**Učiteljska imenovanja.** V seji deželnega šolskega sveta dne 26. februarja so bili imenovani gg. učitelji, oziroma gdčne učiteljice za sledeče kraje: Fran Starman v Kuteževem, Ana Bantan v Podgradu, Terezija Ravhekar v Vavti vasi, Leopolda Marn na Grosupljem, F. Silvester za nadučitelja v Št. Lovrencu, Adela Golob v Horjulju, Jerica Zemljan na Viču, M. Blahna za voditeljico v Ribnici, Ana Šiška v Ribnici, Ana Fajdiga na Ježici.

**Za ravnatelja na II. državni gimnaziji** v Ljubljani je potrjen šolski svetnik dr. Janko Bezjak. Odličnemu šolniku iskreno častitamo tudi mi,

tembolj, ker je že večkrat nastopil kot pravi prijatelj ljudskošolskega učiteljstva.

**Gospodinjski tečaj** za gdčne učiteljice priredi letos kranjski deželni odbor v ljubljanskem Marijanišču. Ta tečaj bo pripomogel, da se bodo gospodične učiteljice, ki jih veseli socialno delovanje med žensko mladino, s pridom in veseljem lahko lotile obračevalnega dela na polju gospodinjstva.

**Učiteljska vest.** Gdčna Ema Peče se nahaja na dopustu, ker jo je poslal deželni odbor na gospodinjski zavod »Vesna« v Brnu, da se izuči za voditeljico gospodinjskih šol.

**Usposobljenostne preizkušnje** za obče ljudske in za meščanske šole se prične pri izpraševalni komisiji v Ljubljani v petek, dne 15. aprila 1910, ob 8. uri na učiteljišču. Pravilno opremljene prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je po predpisanem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 9. aprila v rokah izpraševalne komisije.

**Prijateljski razgovor**, ki ga imajo člani »Slomškove zveze« vsak prvi četrtek v dvorani II. nadstropja Kattoliške Tiskarne, je bil tudi dne 3. marca sila živahen. Nadučitelj Jeglič je z gibčno zgovornostjo vodil posvetovanje najprej o poučnih izletih, ki jih namerava podružnica prirediti v povelikončeni dobi. — Ker se je neki oče pritožil, da je njegov deček dobil v šoli iz šolske knjižnice spotekljivo knjigo, so navzoči pritrdili nasvetu, naj se vpliva na c. kr. mestni šolski svet, da se knjižnice revidirajo in da se neporabne stvari izločijo. Živahno je bil pozdravljen predlog vadniške učiteljice gđne Marije Štupca, naj bi si krščansko učiteljstvo v Ljubljani oskrbelo primerno sobo, kjer bi si polagoma omislili potrebno knjižnico z najnovejšo učiteljsko, pedagoško in strokovno literaturo. Tu naj bi bili na razpolago tudi najboljši strokovni listi. Izrazilo se je upanje, da bomo morda mogli dobiti v novem »Ljudskem domu« kak kotic v ta namen.

**Nižjeavstrijski deželni zbor za izboljšanje učiteljskih plač.** Dne 17. februarja t. l. je zasijalo milejše in gorkejšo solnce učiteljstvu na Nižjem Avstrijskem. Sprejeta je bila predloga dr. Gessmana, ki zagotavlja učiteljstvu toliko dohodkov, da bodo lahko dihal. Kakor zadnjič, ko je prodrla reforma učiteljskih plač na Tirolskem, tako hočemo tudi pri tej priliki navesti nekoliko podrobneje, kako in v čem se je pomoglo našim nižjeavstrijskim kolegom in kolegijam, da bodo naši zastopniki v kranjskem deželnem zboru tem lažje napravili načrt za preosnovo našega gmotnega stanja.

Nižjeavstrijsko učiteljstvo je po novem zakonu razdeljeno v tri kategorije.

I. Ravnatelj (ravnateljice) meščanskih šol, učitelji in učiteljice na meščanskih šolah imajo 2200 K temeljne plače; po 20 letnem službovanju 2400 K.

II. Nadučitelji, nadučiteljice, učitelji in učiteljice I. razreda splošnih ljudskih šol 1800 K.

III. Stalno nameščeni učitelji, oziroma učiteljice 2. razreda 1200 K.

Provizorični učitelji dobivajo 1000 kron remuneracije; takoj po preskušnji pa 1200 K.

Radi stanovanja veljajo sledeče določbe:

Vsak voditelj kake ljudske ali meščanske šole, vsak nadučitelj, ravnatelj (ali če je ženska moč) ima pravico do stanovanja z najmanj dvema sobama in z vsemi pritiklinami.

Kjer ni stanovanja, se daje odškodnina, in sicer 1000 K ravnateljem meščanskih šol v občinah, kjer število prebivalstva presega 15.000 oseb; v manjših občinah 900 K. Stanarina za nadučitelje, učitelje in učiteljice se ravna po številu prebivalstva; najvišja je 700 K, najnižja 300 K.

Vsaka stalno nameščena učiteljska moč vseh treh kategorij ima pravico do osmerih starostnih dokladov po 200 K, ki se všttevajo v pokojnino. Prve štiri starostne doklade so štiriletnice, druge so pa petletnice; doklade dovoljuje okrajni šolski svet.

Funkcijske doklade na meščanskih in ljudskih šolah se podeljujejo po številu razredov ter variirajo med 200 K do 700 K.

Posebno hvalevredna je naredba, da vsi učitelji in učiteljice avtomatično napredujejo iz nižjega v višji plačilni razred. Definitivni učitelji II. razreda pridejo v I. razred po desetih službenih letih; provizorični učitelji, ki imajo usposobljenostno preizkušnjo, se pomaknejo v II. razred, ko so vsega skupaj poučevali pet let. — Možno je pa tudi izredno avanzirati.

Nekaj je pa, kar učiteljstva ni posebnost zadovoljilo, namreč pripomba, da je napredovanje v službi, kakor tudi podelitev starostnih doklad odvisna od tega, »ako je delovanje in obnašanje učne osebe

v šoli in izvan šole zadovoljivo«.

Učiteljice je seveda tudi zelo potrlo določilo, ki zahteva zanje celibat. Ako se omože, se morajo posloviti od šole.



## Vzgojni utrinki.

**Učiteljem - abstinentom v premislu.** C. kr. deželni šolski svet je izdal na željo društva »Abstinent« odlok z dne 19. januarja 1910 št. 3863 ex 1909, s katerim se priporoča pospeševanje protialkoholnega gibanja. Ta odlok je bil v »Slovenskem Učitelju« že omenjen, in v kolikor se tiče učiteljstva, so ga dobila tudi vsa šolska vodstva potom c. kr. okrajnih šolskih svetov, zato ga tukaj ne bomo navajali.

Dež. šolski svet želi, naj bi učiteljstvo pri pouku vplivalo na mladino, pri poučnih večerih pa na starše, da bi se uživanje alkoholnih pijač kolikor mogoče omejilo. Toda, kaj hočemo pričakovati od lepih besedi, če ponajvečkrat še zgled dosti ne izda!

Lepo je, če učitelj otrokom v šoli pripoveduje, kako škodljive so alkoholne pijače; toda, ko pride otrok opoldne domov, pa že stoji na mizi steklenica vina, ki ga bo tudi on nekoliko deležen. Mislim, da jih je malo, ki bi samo vsled vpliva učiteljevih besedi mirno izjavili, da vina ne bodo pili, ker se hočejo varovati škodljivega alkohola.

Ker sama beseda, lepodoneč pouk ne zadostuje, bi bilo treba dobiti še kaj drugega, kar bi podpiralo otrokovo voljo in dajalo moč njegovim sklepom.

Odrasli imajo svoje društvo »Abstinent«, imajo po raznih izobraževalnih društvih svoje abstinenčne krožke, imajo svoje znake in imajo svoje glasilo »Zlato Dobo«. Šolska mladina vsega tega nima. Da bi pristopila društvu »Abstinent«, ali da bi nosila abstinentški znak, ji brani šolski in učni red (§ 78), da bi čitala

»Zlato Dobo«, za to še ni zrela. Kaj torej?

Ali bi se pregrešili proti določbam šolskega in učnega reda, če bi učitelji-abstinenti zbirali okrog sebe armado mladih abstinentov? V ta namen ne bi bilo treba ustanavljati kakšnega društva s posebnim imenom, ampak, kakor n. pr. lahko učitelji-pevci zbirajo okrog sebe mlade pevce, da jih še posebej urijo v tej lepi umetnosti, tako naj bi se ravnalo tudi tukaj. Ali bi bilo proti določbam šolskega in učnega reda, ako bi se imena mladih abstinentov zabeležila v kak zapisnik? Ali bi bil prestopek § 78. š. i. u. r., ako bi učitelj abstinent svojo mlado armado recimo vsak mesec enkrat, povabil skupaj k nekakemu kontrolnemu shodu, kjer bi jo navduševal za nadaljno vztrajnost?

Deželni šolski svet nam s svojim odlokom naroča le to, kar smo mi že davno izvrševali in velja torej ta odlok v prvi vrsti učiteljem-neabstinentom. Učitelji-abstinenti pa moramo iti korak dalje. Kaj menite o tem tovariši abstinenti in tovarišice abstinentke? Na dan s svojimi nasveti! »Slov. Učitelj« nam je v tem oziru na razpolago! Abst.

**Zapeljivost in divja strast.** Kam dovede človeka strast in zapeljevanje, jasno pričajo strašni barcelonski dogodki meseca julija m. l. Značilen je zlasti tale slučaj, ki ga je objavil list »Veü de Catalunara«. V ulici »Al Paralelo« v Barceloni so žvižgale svinčenke okoli hišnih vogalov. Na ulici ni bilo nikogar opaziti, razen vojaštva in zabarikadiranih vstašev. Le tam ob zidu sta se plazila deček in deklica. Neki častnik gre

tja, da bi lu peljal na varno in rešil smrti. Na vprašanje, »zakaj ne grešta domu?«, sta odgovorila: »Doma ni nikogar.« »Kje pa sta starša?« »Šla sta ven, samostane zažigat.« »Kaj pa iščeta tu?« »Lačna sva, bi rada dobila kaj jesti.«

»Pojdita torej domu, tukaj ne bosta ničesar dobila.« »Saj ne jeva doma.« »Kje pa dobivata jedi?« »V nunskega mostanu v ulici Aldana.« »Ali samo vidva, ali tudi starša?« »Da, tudi!«



## RAZNOTEROSTI.

**Nova podružnica »Slomškove zveze«** se je osnovala v Trnovem na Notranjskem. Zborovanje je vodil poslanec nadučitelj Ravnikar, ki je obenem izbran za predsednika novi organizaciji. Podpredsednik dekan dr. Kržišnik, tajnik nadučitelj Janko Grad, blagajničarka gdčna. Lucija Trampuš, odbornika nadučitelj Ivan Šuligoj in gdčna. Ema Miselj.

**Številke govore,** kakšne sadove rodi svobodna šola na Francoskem. V letih 1900—1905 je bilo ondi 5000 zločincev več, nego v prejšnjih petih letih, dasi se na Francoskem prebivalstvo ne množi, ampak peša in hira in dasi je število šol precej naraslo.

**Dijaška poučna popotovanja.** Sedanji rektor dunajskega vseučilišča, profesor pastoralke dr. Henrik Svoboda, je že davno znan kot vnet zagovornik nazornega pouka. Dosegel je, da bodo visokošolci v spremstvu svojih profesorjev mogli prirejati z malimi stroški poučne izlete v daljše kraje. Prvo tako popotovanje se bo vršilo že letos o Veliki noči, in sicer v Oglej, Gradež, Pulj, Spljet, Kotor, Gruž, Metković, Mostar, Liso, Parenco in Trst.

**Značilno.** Na nekem srednješolskem zavodu v Ljubljani je dobil dijak »kljuko« v enem predmetu. Njegov dobrotnik ga vpraša, kako je opravil v prvem polletju. »Kako bom pa izdelal, če profesor sam nič ne zna,« se odreže dijak. »Morda se bo sčasom kaj navadil, zdaj mu pa še ne gre.« Tako sodbo je napravil dvojkar o mladem profesorju (ali suplent) ter zvrnil krivdo, ker mu je iz-

podletelo, na učitelja. — Da dijak sam ne mara biti izlepa kriv, če dobi kljuko, to je že stara pesem. Ne sliši se pa kmalu tak izgovor, ki se je nanj oprl omenjeni pogorelec. Sodba njegova o znanju profesorjevem je pa vsekako značilna in daje svarilen nauk mladim gospodom, ki dostikrat ne znajo praktično in pedagoško nastopati pred svojimi gojenci.

**Mladdenke kot učenke na državnih obrtnih šolah.** Ministrstvo za javna dela je dovolilo, da smejo s šolskim letom 1910/11 začenši sprejemati na vseh državnih obrtnih šolah ter na obrtno-nadaljevalnih šolah tudi žensko mladino, na poslednjih seveda samo v tolikem številu, kolikor bo pripuščal prostor. — Radovedni smo, kak red bo potem v obrtno-nadaljevalnih šolah, če se bodo pridružile še mladdenke. Že zdaj učiteljstvo vsekrižem toži, kaj bo šele potem!

**Akademično počitniško potovanje** katoliških učiteljev in učiteljic v Einsiedeln, Lurdu in Oberammergau pod pokroviteljstvom grofinje Melanije Zichy-Metternich priredi zveza »Katholischer Lehrerbund für Österreich«. Predsednik Viktor Dürport je poslal uredništvu »Slov. Učitelja« vabilo in spored za potovanje s prošnjo, naj ga objavimo. — Izletniki se bodo ustavili v najlepših krajih Švice. V Lurdu bo mikavna prilika za obisk najiznamenitejših točk v Pirenejih južne Francije in severne Španske, kakor tudi za obisk svetovnoznanega francosko-španskega kopališča Biarritz in St. Sebastian. Na povratku

prilika za udeležbo pri pasijonskih igrah v Oberammergau in vožnja k bavarskim kraljevim gradovom. — Skupna cena za vožnjo s posebnim vlakom in za celotno preskrbo v Lurdu in v Einsiedeln-u v II. razredu 300 K; III. razred 220 K. Za hrano med vožnjo treba posebej plačati. Jedilni voz bo priklopljen posebnemu vlakcu. Enako tudi stranski izleti niso

v računu. — Udeležencem se je pisмено zglasiti do 15. junija pri blagajniku Viktorju Dürport (Seminar-lehrer am Pädagogium, Wien I., Hergelgasse 12.) Pristavljamo, da se smejo izletnikom pridružiti tudi gospodje in dame, ki ne pripadajo učiteljskemu stanu. Posebni vlak bo šel z Dunaja (Westbahnhof) 17. julija zveč. Popotovanje bo trajalo tri tedne.



## SLOVSTVO IN GLASBA.

»Slovenska šolska Matica«. V seji dne 13. februarja t. l. se je konstituiral odbor za prihodnjo triletno dobo naslednje: Podpredsednik dr. Jan-ko Bezjak; blagajnik Jakob Dimnik; tajnik dr. Ljudevit Pivko; knjižničar Ivan Krulec. — Ker biva tajnik v Mariboru, del tajniških poslov pa se mora izvrševati v Ljubljani, je prevzel začasno vodstvo evidence članov in ekspedicije knjig odbornik Fr. Gabršek. — Knjige za leto 1909. so bile dotiskane že ob novem letu; da jih večina članov še sredi februarja ni prejela, so krivi zadržki v Bonačevi knjigoveznici. — Blagajniško stanje je precej ugodno, dasiravno se je pri letošnjih publikacijah prekoračil budget za približno 200 K. — G. Fr. Gabršek je odložil poverjenišvo za Ljubljano. Zaradi lažjega poslovanja se je sklenilo razdeliti to poverjenišvo; poverjenišvo za učitelje je prevzel g. J. Dimnik. — Za leto 1910 je sklenil odbor izdati naslednjih petero knjig: 1. Pedagoški Letopis, X. zvezek. 2. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, spisal Luka Lavtar, 2. snopič. 3. Šola in dom, spisal Dragotin Pribil, 3. snopič. 4. O kemičnih poizkusih v ljudski šoli, spisal Alfonz Vales. 5. Zgodovina Slovencev, spisal dr. Lj. Pivko, 2. snopič. (Poljudno znanstvena knjižnica, 3. zvezek.)

Ker je tiskarna natisnila pomotoma 20 000 »Spominskih listov« za dečke, namesto 10 000 za dečke in

10 000 za deklice, je sklenil odbor naročiti dodatno še 20 000 listov za deklice. Z »Učiteljsko tiskarno« je treba skleniti pogodbo glede razpečavanja »Spominskih listov«. — Kot 1. zvezek šolske izdaje slovenskih klasi-kov izide v založbi »Slovenske šolske Matic« Prešernov »Krst pri Savici« z uvodom in komentarjem dr. J. Tomiška, kot 2. zvezek te izdaje pa pride eventualno v poštev »Antologija slovenskega pesništva«, ki jo pripravlj prof. J. Wester.

**Knjige »Slovenske šolske Matic«** za leto 1909. so se razpošiljale vsled omenjenih zadržkov v knjigoveznici šele meseca februarja. Člani prejmejo petero knjig: 1. Pegadoški Letopis, IX. zvezek. 2. Nazorni nauk za 2. in 3. šolsko leto, 3. snopič. 3. Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli, spisal Luka Lavtar, 1. snopič. 4. Prosto spisje v ljudski šoli, spisal M. Lichtenwallner, 2. snopič. 5. Zgodovina Slovencev, spisal dr. Ljudevit Pivko, 1. snopič. (Poljudno znanstvena knjižnica, 2. zvezek.)

**Slovenska stenografija.** Priredil in avtografiral Fr. Novak, c. kr. gimn. profesor. Prvi del. Korespondenčno pismo. Druga, novo prirejena izdaja. Cena nevezani knjigi 3 K. Založila »Kato-liška Bukvarna«. — Težko pričakovana knjiga je izšla. Pošla je prva izdaja stenografije gosp. prof. Novaka in bili smo nekaj časa sploh

brez stenografske učne knjige. Sicer se še dobi v »Slov. Matici« Bezenškova stenografija, ki je pa že zastarela. Za kvaliteto knjige nam jamči že ime pisateljevo. Prof. Novak je mnogoleten učitelj nemške stenografije in je bil dolgo časa skoro edini strokovnjak, ki se je pri nas bavil s slovensko stenografijo; ker Bezenšek je živel v tujini, istotako prof. Magdič, ki je tudi priredil Slovencem Gabelsbergerjev prvi stenografski sistem.

Ni naš namen razmotrivati tukaj, v koliko se razlikuje Novakov sistem od Magdičevega in Bezenškovega. Zgodovina slovenske stenografije še čaka svojega pisatelja; upamo, da se loti tega potrebnega dela kmalu kak veščak, zlasti sedaj, ko imamo v Zagrebu izpraševalno komisijo za slovensko stenografijo. Prof. Novak se je oziral v prvi vrsti na češko stenografijo; uporabljivost raznih pisav pa je preizkušal več let kot učitelj stenografije.

Druga izdaja se loči od prve v prvi vrsti glede razdelitve tvarine. Nova izdaja ima značaj praktične učne knjige. Poglejte n. pr. samo § 2. in § 3! To je praktičen uvod v stenografsko umetnost, tako preprost in lahek, da dobi učenec nehote veselje in pogum, študirati knjigo do konca. Knjiga je bogata najraznovrstnejših, lepo urejenih zgledov.

Pripomniti bi imeli samo sledeče. Knjiga je razdeljena v tri dele: Stenogram, prenos stenograma in stenografska pravila (str. 28—37). Po našem mnenju bi bila knjiga bolj praktična, če bi bila pravila navedena v prenosu stenograma pri vsakem paragrafu posebej. Sicer stoji povsod opazka, katero pravilo spada k dotičnemu paragrafu, oziroma k dotični besedi, a se marsikomu ne bo ljubilo iskati pravila okoli po knjigi. Za veččega stenografa, zlasti pa za učitelja stenografije, imajo pa sistematično zbrana in urejena pravila seveda marsikako prednost pred pravili, katera je treba iskati po celi knjigi. Zato naj bi se v eventuelni tretji izdaji storilo oboje.

Glede stenograma, katerega je avtografiral g. pisatelj sam, beremo v »Popravkih«: »V »Stenogramu« se je zlasti v 1. poli pri snaženju kamna in čiščenju posameznih oblik nekaterim ojačenim in neojačenim znakom preveč oddrgnila senčnica; na takih mestih je treba dotičnim znakom senčnico primerno popraviti.« V tem oziru je bila prva izdaja boljša, ker je bila litografirana v Pragi, kjer so takega dela vajeni. Zlasti se ojačenje, ki znači sledeči »a«, včasih bolj slabo pozna. Vendar moramo reči, da se je prvi poizkus, v Ljubljani litografirati stenograme, razmeroma prav dobro obnesel.

Ko je izšel prvi del Novakove stenografije v prvi izdaji, je napisal o nji strokovnjaško oceno prof. Vambergar, sedaj član novo ustanovljene izpraševalne komisije za slovensko stenografijo v Zagrebu; ta pravi sledeče (»Lj. Z.« 1901, str. 214): »Do sedaj smo bili Slovenci in stenograficis med Slovani na zadnjem mestu. Od danes smo brezdvomno na — prvem, kajti noben slovanski narod nima tako temeljite in tako dovršene učne stenografske knjige, kakor je Novakova, s katero se celo iz bogate nemške učne stenografske literature morejo le redko in sicer najboljše dela primerjati, katera jo pa komaj dosežajo, ne presega je pa nobeno. O tem sem prepričan od dna duše in ne bojim se ugovora z nobene strani.« To velja še v večji meri o drugi izdaji. Gospodu profesorju iskreno čestitamo na uspehu njegovega mnogoletnega truda!

I. Dolenec.

**Dritter Münchener Katechetischer Kurs.** Ausgeführter Bericht im Auftrage des Kurskomitees herausgegeben von Jos. Göttler. Kempten u. München, 1910. 8°. 310 str. (Naprej naročeno 3 K 30 h.)

Predmet razpravam na monakovskem kat. tečaju od 30. avgusta do 3. septembra 1909 je bila verska vzgoja. Ker je bil vsemu tečaju določen enoten predmet in so bila torej predavanja razdeljena po enotnem

načrtu, je tudi poročilo o tečaju stvarno enotno. To daje poročilu posebno, trajno vrednost. Prvi del predavanj (str. 23.—124.) obravnava znanstvene temelje verske vzgoje in govori pred vsem o psihologiji volje in o razmerju čuvstev do volje. Vzgoja — če hoče biti dosledna — mora sloveti na trdnem znanstvenem temelju, zato so seveda predavanja o teoretičnih vzgojnih temeljih velikega pomena. Vendar zaradi teh predavanj samih še ni treba jemati v roke poročila o kat. tečaju; o znanstveni podlagi vzgojnega dela se lahko poučimo iz raznih modroslovnih, oziroma pedagoško - dušeslovnih del. Izredne vrednosti pa je poročilo zaradi praktičnih vzgojeslovnih navodil v drugem delu (str. 125.—265.) s predavanji o metodi in vzgoji volje, o učnem načrtu in vzgoji, o verskih vajah, o disciplini in kazni, o ovirah dobre vzgoje. Nekaj posebnega je, da je katehetski tečaj razpravljaj tudi o skrbi za šoli odraslo mladino. Prihajane so tri izdelane kateheze. Poleg že zdavno preizkušenih navodil nudi poročilo tudi misli, ki jih še nismo mnogokrat zasledili v vzgojeslovnih delih. Pa naj bi tudi bile stvari, ki so se obravnavale na kat. tečaju, že vse znane, zanimivih razprav vendar ne bo vzgojitelj prebiral brez koristi. Saj je ravno vzgojno delo izpostavljeno tako raznovrstnim in večkrat tako silnim vplivom, da je treba zopet in zopet razmišljati o pravih vzgojnih načelih, če hočemo, da bodo ta načela res pravec našemu delu in ne samo mrtev zaklad v shrambi našega znanja. Poročilo nudi zlasti katehetskim sestankom obilo zanimive stvarine za predavanja in razgovore.

Dr. Demšar.

**Praktischer Kommentar zur Biblischen Geschichte** mit einer Anweisung zur Erteilung des biblischen Geschichtsunterrichts und einer Konkordanz der Biblischen Geschichte und des Katechismus von dr. Friedrich Justus Knecht, Weihbischof zu Freiburg i. Br. Mit vier Kärtchen. Zweiundzwanzigste Auflage. Freiburg im Breisgau. Herdersche Verlagshandlung 1910. Cena 7 M; 8 K 40 vin.; vez. 8 M; 10 K 80 vin.

Uredništvo je dobilo na ogled 22. izdajo tega izvrstnega komentarja. Visoko število izdaj samo jamči, da je Knechtova razlaga zgodb delo prve vrste, uporabno za vse kategorije šol, ter je torej ni treba posebej hvaliti in priporočati. Ker je pa morda marsikdo izmed mlajših gg. katehetov, ki si tega učnega pripomočka še ni nabavil, bi mu svetovali, naj ne troši denarja za druge manj vredne, površne in malo jedrnat razlage, kajti Knechtova knjiga mu je bogat vir za temeljito razlago zgodb sv. pisma, obenem pa tudi zaklad, iz katerega lahko zajema apologetično snov za cerkvene krščanske nauke.

Metoda v tej knjigi je obče-priznana in priporočljiva. Besedilo se skoraj povsem ujema s tekstom v novih zgodbah.

Razlaga je točna, jasna, stvarna, — najpoprej besedna, potem pa splošna. Avtor opozarja kateheta na dele in vprašanja katekizma, ki so v zvezi s posameznimi zgodbami; opozarja ga nadalje na razne moralne, verstvene in druge praktične nauke, ki se izvajajo iz zgodb. Pri vsaki številki najdeš tudi kratko uporabo za življenje. Skratka: Boljše knjige te vrste bi ne dobili lahko.

## „Slovenski Učitelj“

izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. Rok pisi učiteljske stroke naj se pošilja o c. kr. učitelju Jož. Novak, Idrija; katehetske in vzgojne stvari pa katehetu A. Čadežu, Semeniška ulica št. 2 v Ljubljani. Naročnino in reklamacije sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: J. Novak in A. Čadež. Tiska Kat. Tiskarna. Obl. odgovoren: Iv. Rakovec.

## Razpis učiteljskih služb.

Na trirazredni ljudski šoli v Št. Petru, istotako na trirazrednici v Zagorju se bo oddalo po eno učno mesto v stalno nameščenje. Prošnje do 10. aprila, c. kr. okr. šolskemu svetu v Postojni.

Na trirazredni ljudski šoli v Igavasi je razpisano eno učno mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 26. sušca c. kr. okr. šolskemu svetu v Logatcu.

Na štirirazredni ljudski šoli v Starem trgu pri Ložu sta izpraznjeni dve učni mesti. Prošnje zanje naj se predlagajo do 4. aprila 1910 c. kr. okr. šolskemu svetu v Logatcu.

Na štirirazredni ljudski šoli v Dolenji vasi pri Ribnici se bo oddalo četrto učno mesto s postavnimi prejemki v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom predlože do 20. sušca c. kr. okr. šolskemu svetu v Kočevju.

---

K št. 155/m. š. sv.

Na III. mestni slovenski deški ljudski šoli v Ljubljani je v zmislu razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 20. januarja 1910, št. 797, oddati stalno mesto **nadučitelja in voditelja**, združeno z zakonito osnovanimi službenimi prejemki. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom pri predsedstvu c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani vlagati do 15. marca leta 1910. Zakasnele ali pomankljive prošnje se pri oddaji ne bodo vpoštevale. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 15. svečana 1910.

Predsednik: Ivan Hribar l.r.

---

Ad št. 333.

Na enorazredni ljudski šoli v Nevljah je stalno oddati **učno in voditeljsko mesto** z zakonitimi prejemki. Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 25. marca 1910. V kranjski javno-ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo. C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 13. februarja 1910.

